

II. ВЕЛИЧ І ПРОКЛЯТТЯ ВЕЛИКОГО ДОСЛІДНИКА 1894-1939

Ще до поновлення медичного факультету у Львівському університеті в кінці XIX ст., на філософському факультеті працювали молоді талановиті вчені, які викладали медико-біологічні дисципліни, серед них і фізіологію. Зокрема, **Густав Пьотровський** (Gustaw Piotrowski Junior), що спеціалізувався у лабораторії основоположника електрофізіології Дюбуа-Реймона та в інших провідних наукових лабораторіях Європи, протягом 1890-95 рр. був доцентом фізіології людини філософського факультету, де він мав «*власний фізіологічний заклад*» (фізіологічну лабораторію?). У той час на філософському факультеті були структури, які слугували своєрідним плацдармом для формування медичного факультету. Ухвалено також рішення філософським факультетом про відкриття кафедри фізіології, але воно так і не було зреалізоване. Згодом Густав Пьотровський працював доцентом на кафедрі фізіології медичного факультету. Обдарований непересічними здібностями і талановитий у всьому, відомий у художній літературі під псевдонімом Густав Юніор, неврівноважений і розчарований життям, потрапив у залежність від морфіну і двічі робив спроби самогубства. Після другої спроби у 1905 р. помер.

Справжній розвиток фізіології у Львівському університеті розпочався із відновлення 9 вересня 1894 р. медичного факультету. Найвищим цісарським розпорядженням надзвичайним професором фізіології відновленого медичного факультету з 28 травня 1895 р. призначений **Адольф Бек** (Adolf Abraham Beck). Фізіологію він почав викладати на початку 1895-96 н.р., після свого другого закордонного стажування. Першу лекцію з фізіології прочитав 15 жовтня 1895 р. на тему «Життєві явища та способи їх дослідження» («O zjawiskach życiowych i sposobach ich badania»). Найвищою постановою від 26 березня 1897 р. Адольф Бек отримав статус звичайного професора фізіології Львівського університету.

Випускник Ягеллонського університету, ступінь доктора медицини отримав у січні 1890 р. за працю «Визначення локалізації в головному і спинному мозку за допомогою електричних явищ» («Oznaczenie lokalizacji w mózgu i rdzeniu za pomocą zjawisk elektrycznych»). Тези цієї дисертації були опубліковані польською мовою у 1891 р., але коротке резюме німецькою мовою на рік швидше було подано до журналу Centralblatt für physiologie. Ця публікація привернула увагу нейрофізіологів Австро-Угорщини, Німеччини, Франції і Англії, спричинила виникнення гострої наукової полеміки на сторінках цього журналу ... і принесла йому всесвітню славу. Відтак авторство на відкриття електричної активності мозку належить обом винахідникам – Ричардові Катону (1875 р.) і Адольфу Беку (1890 р.). Та беззастережний пріоритет Бека полягає у реєстрації зменшення фонові електричної активності кори під впливом сенсорної стимуляції. Він був першим, хто описав явище, яке згодом назвуть десинхронізацією.

Фактично, у Львові професор А. Бек став фундатором новоствореної кафедри фізіології. За його керування на кафедрі створено фізіологічну, хімічну, гістологічну лабораторії, бібліотеку. Обладнано 17 аудиторій,

великий лекційний зал з умовами для лекційних демонстрацій. На цій кафедрі Адольф Бек працював до окупації німцями Львова у 1941 р. і зумів згуртувати навколо себе талановиту молодь, яка згодом очолила провідні фізіологічні лабораторії Польщі.

Основний напрям робіт лабораторії Бека у Львові відноситься до нейрофізіології, зокрема, багато робіт присвячено вивченню електричних явищ в центральній нервовій системі. Досліджуючи електричну активність різних відділів кори великих півкуль головного мозку, Адольф Бек вніс чималий вклад у світову науку щодо локалізації функцій кори великих півкуль і обґрунтування електроенцефалографії. Він досліджував зміни тиску у судинах, іннервацію слинних залоз, фізіології залоз, вплив перев'язування сечоводу на діяльність нирок, синтез уробіліну. Багато працював над вивченням струмів дії сітківки ока, функціонального стану нервових волокон і гальванотропізмом. У 1915 р. був виданий за редакцією А. Бека і Н. Цибульського двотомний підручник «Фізіологія людини» (Beck et al., 1915), який у 1924 р. Бек оновив і модернізував.

У 1932 р. проф. А. Бек передає кафедру фізіології своєму учневі і послідовнику доценту **Віктору Тиховському** (Wiktor Tychowski), який продовжив наукові дослідження професора Адольфа Бека.

У 1936 р. кафедра фізіології перейшла під керівництво **Мечислава Вежуховського** (Mieczysław Wierzuchowski), колишнього доцента хвороб внутрішніх органів Варшавського Університету.

В окупованому німцями Львові, щоб уникнути гетто, професор Адольф Бек деякий час переховувався, зокрема у домі сторожа міської каналізації над Полтвою. Потім у шпиталі дістав ціанід калію з рук власного сина, а у серпні 1942 р., коли прийшли його арештовувати, покінчив життя самогубством.

Ось останні слова, які написала дочка Бека про батька: «Його смерть була до болі трагічною. Цей величезний, сильний чоловік, який досяг 80-ти років, після гарного, присвяченого праці життя, прийняв отруту в момент, коли німці прийшли за ним» (Beck-Zakrzewska, 1973).